

Udskriftsdato: 1. januar 2026

2018/1 LSF 35 (Gældende)

Forslag til Lov om ændring af lov om folkehøjskoler (Tilladelse til at fravige lovens krav om gennemførelse af lange kurser (seniorhøjskoler) m.v.)

Ministerium: Kulturministeriet

Journalnummer: Kulturmin.,j.nr. 18/03154

Forslag

til

Lov om ændring af lov om folkehøjskoler

(Tilladelse til at fravige lovens krav om gennemførelse af lange kurser (seniorhøjskoler) m.v.)

§ 1

I lov nr. 1605 af 26. december 2013 om folkehøjskoler, som ændret ved § 7 i lov nr. 1539 af 27. december 2014, § 2 i lov nr. 1568 af 19. december 2017 og § 22 i lov nr. 745 af 8. juni 2018 foretages følgende ændringer:

1. I § 6, *stk. 4*, udgår: »tidligere og nuværende«.

2. Efter § 9 indsættes:

»§ 9 a. Kulturministeren kan give op til fem folkehøjskoler tilladelse til at fravige kravet i § 9, *stk. 5*. Skoler der opnår tilladelsen kan alene opnå tilskud til kurser af op til 4 ugers varighed.

Stk. 2. Kulturministeren træffer beslutning om udbud af tilladelser efter *stk. 1*.

Stk. 3. Ved udbud af tilladelser træffer kulturministeren nærmere beslutning om gennemførelse af udbuddet. Beslutningen skal omfatte

1) antallet af tilladelser, der udbydes,

2) processen for udbuddet,

3) de udvælgelseskriterier, der tillægges vægt ved vurderingen af de indkomne ansøgninger i forbindelse med udbuddet, og

4) de tilsynskriterier skolerne, der opnår tilladelsen, skal efterleve.

3. I § 14, *stk. 1-3*, indsættes efter »undervisning«: »og pædagogisk tilrettelagt samvær«.

4. I § 14, *stk. 1-3*, og *stk. 6*, ændres »undervisningsdage« til: »aktivitetsdage«.

5. Efter § 35 indsættes i *kapitel 10*:

»§ 35 a. Kulturministeren kan bemyndige en styrelse under Kulturministeriet til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

Stk. 2. Har kulturministeren bemyndiget en styrelse under Kulturministeriet til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren, kan ministeren fastsætte regler om fremgangsmåden ved og adgangen til at klage over afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelsen, herunder fastsætte regler om, at afgørelser ikke kan indbringes for ministeren.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2019.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1 Seniorhøjskoler
 - 2.1.1. Gældende ret
 - 2.1.2. Kulturministeriets overvejelser og forslag
 - 2.2. Bemyndigelse og klageadgang
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.2. Kulturministeriets overvejelser og forslag
3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet
5. Administrative konsekvenser for borgerne
6. Miljømæssige konsekvenser
7. Forholdet til EU-retten
8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Folkehøjskolerne i Danmark har en vigtig opgave med at udbrede livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse. Lov om folkehøjskoler (højskoleloven) sætter rammerne for dette arbejde. Med lovforslaget foretages der en ændring af loven, som skal bidrage til, at flere kan få glæde af et ophold på en folkehøjskole.

Med lovforslaget gives der mulighed for, at der kan oprettes nye seniorhøjskoler i Danmark, som fokuserer på at udbyde kurser af kortere varighed. Baggrunden for forslaget er, at der i de kommende år vil være op mod 250.000 flere seniorer i Danmark. Med forslaget sikres det, at der kan oprettes nye, attraktive tilbud for denne voksende og meget aktive gruppe af borgere, som erfaringsmæssigt har et ønske om at gå på korte kurser. Muligheden for at oprette de nye seniorhøjskoler vil blive udbudt af kulturministeren.

Lovforslaget giver herudover kulturministeren hjemmel til at bemyndige en styrelse under ministeriet til at udøve de beføjelser, der efter loven er tillagt ministeren. Lovforslaget giver videre bemyndigelse til, at ministeren kan fastsætte nærmere regler om klageadgang i tilfælde af delegation, herunder gives ministeren mulighed for at afskære klageadgang. Herudover foretages nogle mindre sproglige justeringer i loven.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1 Seniorhøjskoler

2.1.1. Gældende ret

Hvis en højskole skal godkendes som tilskudsberettiget højskole i medfør af højskoleloven, skal skolen leve op til en række betingelser, der er fastsat i loven. Når skolen er godkendt, skal den efterleve en række løbende tilskudsbetingelser for fortsat at være tilskudsberettiget.

I medfør af højskoleloven § 9, stk. 5, er en af tilskudsbetingelserne, at skolen gennemfører længerevarende kurser i mindst 20 uger af et skoleår. Af de 20 uger skal mindst ét kursus have en varighed på mindst 12 ugers varighed og resten mindst 4 ugers varighed. Gennemfører en skole ikke dette mindste antal længerevarende kurser i et skoleår, er skolen ikke tilskudsberettiget i det finansår, hvor skoleåret slutter. Kursuslængden på 4 uger er fastsat ud fra vurderingen af, at det er en passende kursuslængde i forhold til, at også ældre aldersgrupper i praksis skal kunne deltage i højskolekurser, og at skoler dermed skal kunne tilrettelægge deres kursusvirksomhed med henblik på andre grupper end de helt unge (højskoleloven, jf. folketingstidende 2013-2014, forslag til lov om folkehøjskoler, som fremsat den 2. oktober 2013, side 22).

Uanset bestemmelsen i § 9, stk. 5, har fire folkehøjskoler historisk haft mulighed for at fravige kravet om udbud af lange kurser. Årsagen hertil var, at der tidligere var indsat en dispensationsmulighed i loven. Dispensationsadgangen blev indsat ved lov nr. 259 af 4. juni 1970 om folkehøjskoler, landbrugs-skoler, husholdningsskoler og efterskoler. Begrundelsen for at indføre dispensationsadgangen var ifølge lovforslaget, jf. Folketingstidende 1969-70, Tillæg A, spalte 2203, at der var konstateret et behov for at kunne godkende skoler, der helt samler sig om at tilbyde kurser af kortere varighed. Derfor blev der indsat en bemyndigelse til, at ministeren i særlige tilfælde kunne fravige den normale godkendelsesbetingelse, hvorefter en skole hvert år skal have mindst et 5 måneders (20 ugers) kursus eller to 3 måneders (12 ugers) kurser, som var de dagældende krav til kursuslængder på højskolerne. Det fulgte af lovforslaget, at på baggrund af de daværende forhold, tænktes bemyndigelsen kun anvendt til godkendelse af eventuelle højskoler, der udelukkende ville drive kurser, som var tilrettelagt med henblik på ældre deltagere.

Muligheden for at dispensere fra kravet om lange kurser blev skrevet ud af loven i forbindelse med lov nr. 510 af 30. juni 1993 om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler. Lov om folkehøjskoler giver derfor ikke længere mulighed for, at der kan dispenseres fra kravet om, at en skole skal udbyde lange kurser, hvis skolen skal være tilskudsberettiget.

De skoler, der fik mulighed for at fravige kravet om lange kurser i forbindelse med den tidligere dispensationsmulighed, har fortsat haft mulighed herfor, idet deres dispensationsmulighed er blevet bibeholdt ved hjælp af overgangsbestemmelser i forbindelse med ændringer i loven. Senest blev dispensationsmuligheden videreført ved en overgangsbestemmelse i § 39, stk. 7, i lov nr. 1605 af 26. december 2013 om folkehøjskoler.

De fire skoler, der ved ophævelsen af dispensationsadgangen i 1993 havde dispensation fra kravet om lange kurser var Rude Strand Seniorhøjskole, Kolt Seniorhøjskole, Højskolen Marielyst og SeniorHøjskolen, Nørre Nisum, hvoraf de to førstnævnte ikke længere er tilskudsberettigede. Tilbage er således kun to af de oprindeligt fire skoler, der fik dispensation fra kravet om lange kurser.

2.1.2. Kulturministeriets overvejelser og forslag

Den demografiske udvikling i Danmark indikerer, at der vil være en stadigt større gruppe af seniorer (60 +) i Danmark. Ifølge tal fra Danmarks Statistik forventes det, at der alene i løbet af de næste 10 år vil være 250.000 flere seniorer end i dag. Set i lyset af befolkningens generelle forbedrede sundhedstilstand

vil en stor del af disse seniorer have mange gode leveår foran sig. Det forventes, at denne udvikling vil skabe en stigning i efterspørgslen efter attraktive tilbud til gruppen af aktive seniorer.

Folkehøjskolerne fungerer allerede i dag som gode tilbud for mange seniorer, der ønsker at deltage i skolerne aktiviteter via det varierede udbud af både korte og lange kurser, som skolerne udbyder. Samtidig giver skolerne mulighed for, at seniorerne kan blive en del af givende sociale fællesskaber. I lyset af den demografiske udvikling er der en forventning om, at flere seniorer vil søge mod højskolerne i de kommende år.

Derfor ønskes det at understøtte muligheden for at oprette seniorhøjskoler i hele landet med fokus på kursudbud, der i dets varighed og karakter retter sig mod den voksende gruppe af seniorer.

Det foreslås, at der laves en ordning, hvor op til fem skoler får tilladelse til at fravige kravet i højskolelovens § 9, stk. 5, hvorefter en folkehøjskole skal gennemføre længerevarende kurser i mindst 20 uger i hvert skoleår for at være tilskudsberettiget. Heraf mindst ét kursus af 12 ugers varighed og resten af tiden kurser af mindst 4 ugers varighed. Forslaget indebærer dermed, at op til tre yderligere skoler, udover de to eksisterende seniorhøjskoler, Højskolen Marielyst og SeniorHøjskolen, Nørre Nisum, skal have mulighed for at drive højskolevirksomhed, der alene har fokus på at udbyde kurser op til 4 ugers varighed, og som er rettet mod seniorer.

De skoler, der godkendes som seniorhøjskoler kan alene opnå tilskud til kurser af op til 4 ugers varighed. Hvis en seniorhøjskole udbyder kurser af mere end 4 ugers varighed, vil disse kurser ikke være tilskudsberettigede.

Det foreslås, at ordningen indrettes sådan, at kulturministeren efter behov træffer beslutning om at udbyde tilladelser til, at skoler kan fravige kravet om udbud af lange kurser. Beslutningen om udbuddet skal indeholde oplysninger om antallet af tilladelser, der udbydes, en beskrivelse af processen for udbuddet, herunder tidsplan, en beskrivelse af de udvælgelseskriterier der tillægges vægt ved vurderingen af de indkomne ansøgninger og en beskrivelse af de supplerende tilsynskriterier, som de skoler, der opnår tilladelsen, skal leve op til. Udbuddet vil være åbent for alle interesserede skoler. Både nye skoler og eksisterende højskoler, der allerede er godkendt som tilskudsberettigede i medfør af loven, kan således ansøge. De skoler, der efter udbuddet opnår tilladelserne, vil være at betegne som seniorhøjskoler.

Det samlede antal af folkehøjskoler med tilladelse til at fravige kravet om lange kurser (seniorhøjskoler) kan ikke overstige fem. I det samlede antal seniorhøjskoler medregnes fra lovændringens ikrafttræden de to eksisterende seniorhøjskoler, der er godkendt efter den tidligere dispensationsmulighed. De to eksisterende seniorhøjskoler kan fortsat drive højskole på uændrede vilkår. Såfremt en eller begge af de to eksisterende seniorhøjskoler mister deres godkendelse som tilskudsberettiget højskole, og dermed også som seniorhøjskole, har kulturministeren efterfølgende mulighed for at udbyde disse godkendelser til at drive seniorhøjskole efter behov. Det foreslås dermed, at kulturministeren kan udbyde op til fem tilladelser til at fravige kravet om udbud af længerevarende kurser. Udbuddet vil ske efter behov.

2.2. Bemyndigelse og klageadgang

2.2.1. Gældende ret

I medfør af højskoleloven har kulturministeren en række beføjelser. I medfør af lovens § 28, stk. 3, § 29, stk. 2, § 30, stk. 2, kan kulturministeren bemyndige skoleforeninger, der virker inden for lovens område, til at fordele og administrere tilskud, der ydes af staten i medfør af §§ 28-30. På samme måde kan kulturministeren i medfør af § 27, stk. 3, bestemme, at en statslig styrelse varetager administrationen af

tilskuddene efter § 27 (tilskud til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, SPS-ordningen).

I loven er der ikke adgang til, at ministeren mere generelt kan delegere sine kompetencer i henhold til loven.

Indtil 1. marts 2017 blev alle opgaver på højskoleområdet varetaget af Kulturministeriets departement, dog med undtagelse af administrationen af højskolernes SPS-ordning, der blev varetaget af Styrelsen for Uddannelse og Kvalitet, samt fordelingen af en række tilskud, der varetages af Folkehøjskolernes Forening i Danmark. Pr. 1. marts 2017 delegerede Kulturministeriets departement administrationen af loven til Slots- og Kulturstyrelsen under ministeriet. Delegationen skete på baggrund af den generelle delegationskompetence fra ministeren til underliggende myndigheder.

Ministeriets afgørelser i sager har indtil delegationen i marts 2017 været endelige afgørelser, og der har ikke været mulighed for at påklage afgørelser truffet i medfør af højskoleloven til anden myndighed. Den eneste undtagelse hertil er bestemmelsen i lovens § 35, hvorefter afgørelser om fordeling af tilskud til specialundervisning og til undervisning af svært handicappede, jf. lovens § 27, stk. 1 og 2, kan indbringes for Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtteordninger. En konsekvens af, at kompetencen er blevet delegeret til en underliggende styrelse på baggrund af den generelle delegationskompetence er, at der automatisk er opstået en adgang til at klage til departementet over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelser.

2.2.2. Kulturministeriets overvejelser og forslag

Det foreslås, at kulturministeren gives en generel hjemmel til at bemyndige en under ministeriet oprettet styrelse til at udøve de beføjelser, der efter loven er tillagt ministeren. Det foreslås videre, at der gives bemyndigelse til, at ministeren kan fastsætte nærmere regler om klageadgangen i tilfælde af delegation, herunder mulighed for at afskære klageadgangen. De særlige bemyndigelsesbestemmelser i loven, hvorefter fordelingen af en række tilskud er delegeret til Folkehøjskolernes Forening, opretholdes fortsat.

Forslaget sikrer, at kulturministeren, med henblik på at sikre en effektiv og hensigtsmæssig udnyttelse af ressourcerne, kan henlægge opgaver i medfør af loven til styrelser på ministeriets område. Der skabes således en klar hjemmel til, at ministeren kan delegere sine kompetencer efter loven til en styrelse under ministeriet. Samtidig giver bestemmelsen mulighed for, at der kan fastsættes bestemmelser om klageadgang, hvor det vurderes relevant, herunder etableres der mulighed for, at ministeren kan afskære klageadgangen. Udnyttes muligheden for at afskære klageadgangen, vil forslaget betyde, at i de tilfælde hvor kompetencer i henhold til loven er delegeret til en styrelse, vil styrelsens afgørelser være den endelige administrative afgørelse, ligesom ministeriets afgørelser indtil 1. marts 2017 har været det på højskoleområdet. Der har således været en lang praksis for, at afgørelser truffet i medfør af lovens bestemmelser er endelige. Baggrunden for forslaget om, at der skal være mulighed for at afskære klageadgangen er, at behandling af sager om godkendelse af folkehøjskoler, samt tilsynet med allerede godkendte folkehøjskoler, kræver et specialiseret kendskab til lovgivningen og til højskolerne generelt. Det er derfor væsentligt, at der er mulighed for at afskære klageadgang i de typer af sager, hvor der kræves særlig specialiseret viden.

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser for det offentlige.

Det følger af lovforslaget, at der kan oprettes op til tre nye seniorhøjskoler. Det vurderes, at denne ændring er udgiftsneutral for staten, da antallet af skoler og årslever erfaringsmæssigt varierer over tid, og det forventes, at denne udvikling fortsætter fremadrettet.

Lovforslaget følger principperne om digitaliseringsklar lovgivning. Det bemærkes dog, at vurderingen efter lovforslagets § 1, nr. 2, nødvendiggør et skøn. Det vil således bero på et skøn, når de skoler, der har budt ind på en tilladelse til at fravige kravet om lange kurser, skal vurderes i forhold til hinanden med henblik på at vurdere hvilke skoler, der beskriver det bedste tilbud ud fra udvælgelseskriterierne.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 6. juli 2018 til den 20. august 2018 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Akademikernes Centralorganisation, Ankestyrelsen, Børne- og Kulturchefforeningen, Danmarks Lærerforening, Danmarks Privatskoleforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Erhverv, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Friskoleforening, Dansk Industri, Dansk Psykolog Forening, Danske Handicaporganisationer, Danske Regioner, Danske Seniorer, Danske Ungdoms Fællesråd, Datatilsynet, Det Centrale Handicapråd, Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig, Efterskoleforeningen, Folkehøjskolernes Forening i Danmark, Foreningen af Frie Fagskoler, Foreningen af Katolske Skoler i Danmark, Frie Kostskolers Fællesråd, Frie Skolers Lærerforening, Institut for Menneskerettigheder, KL, Landsorganisationen i Danmark, Lærernes Centralorganisation, Nationalt Videncenter for Frie Skoler, Private Gymnasier og Studenterkurser, Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, Rigsrevisionen og Ældre Sagen.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindre udgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen

Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/Går videre end minimumskrav i EU-regulering	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

I medfør af bestemmelsen i den gældende lovs § 6, stk. 4, kan kulturministeren for tidligere og nuværende kombinerede undervisningsinstitutioner oprettet før den 1. januar 1996 dispensere fra bestemmelsen i stk. 2. Bestemmelsen i stk. 2 fastlægger nærmere regler for bestyrelsesmedlemmers habilitet og oplister en række personer, der ikke kan være medlemmer af en højskoles bestyrelse.

Bestemmelsen i stk. 4 blev indsat fordi habilitetskravene i stk. 2 kunne have uheldige konsekvenser for visse kombinerede institutioner. Bestemmelsen er imidlertid uklar, og det foreslås at præcisere bestemmelsen således, at ”tidligere og nuværende” udgår af bestemmelsen. Der er alene tale om en sproglig præcisering, og der er ikke tiltænkt nogen ændring i bestemmelsens anvendelsesområde.

Til nr. 2

Bestemmelsen er ny og skal sikre, at der gives mulighed for, at der kan oprettes nye seniorhøjskoler i Danmark.

Bestemmelsen i § 9 i lov om folkehøjskoler fastlægger de krav, som en folkehøjskole skal efterleve i et skoleår. Det følger af bestemmelsen i § 9, stk. 5, at en folkehøjskole skal gennemføre længerevarende kurser af mindst 4 ugers varighed i mindst 20 uger i hvert skoleår. Heraf skal mindst ét kursus have mindst 12 ugers varighed. Det følger endvidere af bestemmelsen, at hvis en skole ikke gennemfører dette mindste antal længerevarende kurser i et skoleår, er skolen ikke tilskudsberettiget i det finansår, hvor skoleåret slutter.

I loven er der ikke mulighed for at dispensere fra kravet om, at en folkehøjskole skal udbyde lange kurser i et skoleår for at være tilskudsberettiget.

Det foreslås i § 9 a, *stk. 1*, at kulturministeren kan give op til fem folkehøjskoler tilladelse til at fravige kravet i § 9, *stk. 5*, hvorefter en skole skal gennemføre lange kurser i et skoleår for at være berettiget til at modtage statstilskud. Skoler der opnår tilladelsen kan alene opnå tilskud til kurser af op til 4 ugers varighed.

Det foreslås, at muligheden for at opnå tilladelse til at fravige kravet i § 9, *stk. 5*, tildeles efter udbud. Tilladelserne udbydes med henblik på, at skoler, der retter sig mod seniorer, og som kun ønsker at udbyde kurser af kortere varighed, kan byde ind på tilladelserne. De skoler, der opnår tilladelserne, vil være at betegne som seniorhøjskoler.

Det foreslås, at kulturministeren kan give op til fem folkehøjskoler tilladelse til at fravige kravet om udbud af længerevarende kurser. I det samlede antal medregnes de to eksisterende seniorhøjskoler, Højskolen Marielyst og SeniorHøjskolen, Nørre Nisum, der i medfør af den gældende lovs § 39, *stk. 7*, fortsat har mulighed for at fravige kravet om udbud af lange kurser. De to eksisterende seniorhøjskoler kan fortsat drive højskole på uændrede vilkår. Hvis en eller begge af de eksisterende seniorhøjskoler ophører med at drive tilskudsberettiget højskole, og dermed også seniorhøjskole, er der efterfølgende mulighed for at udbyde disse dispensationsmuligheder efter behov.

Det foreslås, at kulturministeren kan give op til fem folkehøjskoler tilladelse til at fravige kravet i § 9, *stk. 5*. Skoler der opnår tilladelsen kan alene opnå tilskud til at udbyde kurser af op til 4 ugers varighed. Hvis en seniorhøjskole udbyder kurser af mere end 4 ugers varighed, vil disse kurser ikke være tilskudsberettigede. Derved adskiller de nye seniorhøjskoler sig fra de to eksisterende seniorhøjskoler, som ligeledes har mulighed for at fravige lovens krav om udbud af lange kurser. De eksisterende seniorhøjskoler har tilladelse til at fravige kravet om, at en højskole skal udbyde lange kurser for at være tilskudsberettigede, men skolerne har også mulighed for at udbyde lange kurser og opnå tilskud til disse kurser. I praksis koncentrerer de eksisterende seniorhøjskoler sig imidlertid om at udbyde korte kurser. Forslaget skal sikre, at de skoler, der søger om tilladelse til at fravige kravet om at udbyde lange kurser, også reelt anvender muligheden. Med forslaget sikres det, at tilladelserne anvendes efter hensigten.

Det foreslås i § 9 a, *stk. 2*, at kulturministeren træffer beslutning om udbud af tilladelser. Med forslaget sikres det, at der kun sker udbud af tilladelser, når der vurderes at være et behov for at oprette nye tilbud for seniorer. Det er således ministeren, der beslutter, om der skal ske et udbud af tilladelser. Forslaget om, at tilladelserne skal udbydes, betyder, at kulturministeren træffer beslutning om, at det skal være muligt for interesserede skoler, at byde ind på muligheden for at kunne fravige lovens krav om udbud af lange kurser og dermed blive seniorhøjskole. Udbuddet vil blive annonceret og offentliggjort med en nærmere beskrivelse af de udvælgelseskriterier, der tillægges vægt ved vurderingen af de indkomne ansøgninger, samt en tidsplan m.v. for behandlingen af ansøgningerne. Udbudsmodellen skal sikre, at interesserede skoler kan byde ind på samme tid med en fast skæringsdato. Samtidig sikrer udbudsmodellen, at det er skolerne med det bedste tilbud for seniorer, der får del i det begrænsede antal af tilladelser. På den måde sikres det, at det begrænsede antal tilladelser ikke blot tildeles til de skoler, der først byder ind efter lovens ikrafttræden. Der er ikke tale om et udbud i klassisk udbudsretlig forstand, men den foreslåede model skal sikre en lige mulighed for, at interesserede skoler kan byde ind på muligheden og blive vurderet på lige vilkår.

Det følger af den foreslåede bestemmelse i § 9 a, *stk. 3*, at ministeren, i forbindelse med beslutningen om udbud af tilladelser, træffer nærmere beslutning om gennemførelse af udbuddet. Beslutningen skal omfatte antallet af tilladelser, der udbydes, processen for udbuddet, de udvælgelseskriterier, der tillægges vægt ved vurderingen af de indkomne ansøgninger i forbindelse med udbuddet, og de tilsynskriterier skolerne, der opnår tilladelsen, skal leve op til efterfølgende.

Det følger af bestemmelsen i § 9 a, *stk. 3, nr. 1*, at ministeren i forbindelse med beslutningen om udbud skal træffe beslutning om antallet af tilladelser, der udbydes. Ministeren kan således, ved beslutning om udbud af tilladelser til at fravige kravet om lange kurser, vælge hvor mange tilladelser, der skal udbydes i forbindelse med det konkrete udbud. Det samlede antal skoler, der har tilladelse til at fravige kravet om lange kurser kan ikke overstige fem skoler samlet. Det betyder, at så længe de to eksisterende seniorhøjskoler bevarer deres tilladelse til at drive seniorhøjskole med mulighed for at fravige kravet om lange kurser, kan ministeren træffe beslutning om udbud af maksimalt tre tilladelser til at fravige kravet om lange kurser.

En skole, der opnår en tilladelse til at fravige kravet om gennemførelse af lange kurser i forbindelse med et udbud, bevarer godkendelsen i en ubegrænset tidsperiode. Tilladelsen bortfalder alene, hvis skolen mister sin godkendelse som tilskudsberettiget seniorhøjskole. Sker dette, vil der derefter være en ledig tilladelse til at fravige kravet om lange kurser, som ministeren kan vælge at udbyde på ny.

Udbuddet af tilladelser er åbent for alle skoler, der måtte have et ønske om at være seniorhøjskoler. Det vil sige, at højskoler, der i dag er godkendt som tilskudsberettigede højskoler i medfør af loven, også har mulighed for at byde ind på de udbudte tilladelser.

Det følger af den foreslåede bestemmelse i § 9 a, *stk. 3, nr. 2*, at ministeren ved beslutningen om udbud skal træffe beslutning om processen for udbuddet. Som led i beskrivelsen af processen, skal der beskrives en tidsplan for udbuddet.

Baggrunden for forslaget er, at de skoler, der ønsker at ansøge i forbindelse med udbuddet af tilladelser, skal kunne se, hvilken proces der gælder for det konkrete udbud, og et vigtigt element heri er tidsplanen for udbuddet. Tidsplanen skal i det enkelte udbud tage højde for det forhold, at de ansøgende skoler skal efterleve samtlige krav, der i medfør af loven gælder for at blive godkendt som tilskudsberettiget højskole, hvis de vil godkendes som seniorhøjskole. Det vil bl.a. sige lovens krav om, at skolen skal være en privat selvejende institution, skal være uafhængig, skal anvende skolens midler til skole- og undervisningsvirksomhed, skal have en skolekreds eller et repræsentantskab, skal råde over egnede og tilstrækkelige elevværelser m.v., begynde skoledriften på et rimeligt økonomisk grundlag m.v.

Derfor vil tidsplanen blive tilrettelagt på en måde, der muliggør, at skoler, der ansøger, skal godkendes efter den sædvanlige godkendelsesprocedure, der følger af højskoleloven. Kravet om godkendelse efter den sædvanlige godkendelsesprocedure gælder både for nye skoler og skoler, der allerede er godkendt som tilskudsberettigede i medfør af højskoleloven.

Eksisterende folkehøjskoler, der ønsker at opnå mulighed for at fravige kravet om udbud af lange kurser, vil dermed skulle godkendes efter den sædvanlige godkendelsesprocedure, hvis skolen ønsker at blive godkendt som seniorhøjskole. Kravet stilles, fordi det må forventes, at skolerne skal justere deres vedtægter, herunder formål, værdigrundlag m.v. i lyset af skolernes ønske om at blive seniorhøjskoler.

Vælger en eksisterende højskole at ansøge om at blive godkendt som seniorhøjskole, skal højskolen derfor beskrive det værdigrundlag, kursusudbud m.v., som skolen ønskes drevet på som seniorhøjskole. Skolen kan fortsætte driften som almindelig tilskudsberettiget højskole frem til, at der foreligger en endelig afgørelse på ansøgningen om at blive seniorhøjskole. Opnår en eksisterende skole en tilladelse til at fravige kravet om lange kurser, og dermed får karakter af seniorhøjskole, skal skolen omlægge sin drift til seniorhøjskole inden et år efter godkendelsestidspunktet. Opnår en eksisterende skole ikke en godkendelse som seniorhøjskole, kan skolen fortsætte med at drive tilskudsberettiget højskole som hidtil på baggrund af den eksisterende godkendelse.

Med forslaget i § 9 a, *stk. 3, nr. 3* foreslås det, at ministerens beslutning om at udbyde tilladelserne skal

omfatte de udvælgelseskriterier, der tillægges vægt ved vurderingen af de indkomne ansøgninger. Udvalgelseskriterierne vil blive fastsat i forbindelse med det enkelte udbud, og de vil tage afsæt i ønsket om at sikre attraktive tilbud for seniorer. Udvalgelseskriterierne kan variere fra udbud til udbud. Eksempler på udvælgelseskriterier kan være variation i kursusudbuddet eller geografisk spredning.

Er der i godkendelsesfasen flere skoler, som opfylder kriterierne for at få tildelt en tilladelse til at fravige kravet om gennemførelse af lange kurser, end antallet af tilladelser, der er udbudt, vil tilladelserne blive fordelt ud fra disse nærmere fastsatte udvælgelseskriterier. Det vil ske ud fra en vurdering af, hvilke af de ansøgende skoler, der beskriver det bedste tilbud vurderet ud fra de fastsatte udvælgelseskriterier. Hvis der kun er et antal ansøgere, der svarer til antallet af udbudte tilladelser, eller færre ansøgere, vil udvælgelseskriterierne stadig indgå som en del af den samlede godkendelsesproces, dog uden at skolerne bliver vurderet i forhold til hinanden.

Med forslaget i § 9 a, *stk. 3, nr. 4*, foreslås det, at ministeren ved beslutning om udbud ligeledes træffer beslutning om, hvilke tilsynskriterier de skoler, der opnår tilladelserne, efterfølgende skal leve op til for at være tilskudsberettigede. Tilsynskriterierne vil blive fastsat i forbindelse med det enkelte udbud og vil tage afsæt i ønsket om at sikre attraktive tilbud for seniorer. Tilsynskriterierne vil være supplerende kriterier, og de skoler, der har opnået en tilladelse efter udbud, skal derfor også efterleve de tilsynskrav, som loven i øvrigt stiller. De nye seniorhøjskoler, der opnår tilladelsen på baggrund af et udbud, skal dermed efterleve en række supplerende tilsynskriterier, som ikke vil være gældende for de to eksisterende seniorhøjskoler. Idet de supplerende tilsynskriterier fastsættes i forbindelse med det enkelte udbud, kan de variere fra udbud til udbud. Et eksempel på et tilsynskriterium kan være, at en nærmere angiven procentdel af kursUSDeltagerne i et skoleår skal være seniorer.

Ministerens kan ikke fastsætte begrænsninger i varigheden af tilladelsen til at fravige kravet om at udbyde lange kurser. Det betyder, at hvis en skole opnår tilladelsen, fastholder denne skole muligheden herfor, så længe den i øvrigt efterlever kravene for at være godkendt som tilskudsberettiget seniorhøjskole. Hvis en seniorhøjskole ophører med at drive tilskudsberettiget højskolevirksomhed – enten af egen drift eller fordi skolen ikke efterlever højskolelovens krav eller de supplerende tilsynskrav, der er fastsat som betingelse for at oppebære og bevare tilladelsen til at drive seniorhøjskole – vil skolens tilladelse til at fravige fra kravet om udbud af lange kurser blive ledig. Kulturministeren kan herefter udbyde tilladelsen på ny efter behov.

Med bestemmelsen sikres det, at der kan oprettes nye seniorhøjskoler i Danmark i en tid, hvor den demografiske udvikling viser et behov for et øget antal attraktive tilbud rettet mod seniorer. Forslaget sikrer ligeledes, at der kan fastsættes udvælgelseskriterier og tilsynskriterier, der sikrer, at de skoler, der opnår tilladelserne, også i praksis retter sig mod seniorer og udbyder kurser, der er attraktive for denne gruppe.

Til nr. 3 og 4

I den gældende lovs § 14 i er kravene til undervisningsomfanget på kurser fastlagt. Det følger af *stk. 1*, at et kursus på en folkehøjskole skal vare mindst 4 sammenhængende døgn med undervisning svarende til mindst 4 hele undervisningsdage med mindst 17 undervisningstimer pr. elev. Kravene til undervisningsomfanget varierer efter kursernes længde. I medfør af *stk. 2* i bestemmelsen skal kurser på en uge og derover i hver uge indeholde undervisning svarende til mindst 5 hele undervisningsdage med mindst 21 ugentlige undervisningstimer pr. elev. Hvis et kursus varer over 12 uger følger det af bestemmelsen i *stk. 3*, at skolerne kan afkorte første og sidste kursusuge til mindst 4 kursusdøgn med undervisning svarende til mindst 4 hele undervisningsdage med mindst 17 timers undervisning. Endelig

følger det af bestemmelsen i § 14, stk. 6, at kulturministeren fastsætter regler om bl.a. opgørelse af ugetal og undervisningsdage.

Kravene til en undervisningsdag m.v. er nærmere fastsat i bekendtgørelse nr. 844 af 26. juni 2014 om tilskud m.v. til folkehøjskoler. Det følger af § 13 i denne bekendtgørelse, at en undervisningsdag skal tilrettelægges for alle elever, så den består af undervisning, pædagogisk tilrettelagt samvær eller begge dele. En undervisningsdag kan derfor bestå af andet end undervisning.

I § 14, stk. 1-3, foreslås det, at indsætte ”pædagogisk tilrettelagt samvær” efter ”undervisning” og i § 14, stk. 1-3, og § 14, stk. 6, foreslås det at ændre ”undervisningsdage” til ”aktivitetsdage”

Forslaget skal sikre, at der skabes klarhed om, hvilke kriterier højskolerne skal efterleve i forhold til kurserne. Derfor foreslås det at ændre ordlyden af bestemmelsen i § 14 således, at det er tydeligere for skolerne, at en kursusuge kan indeholde både undervisning og pædagogisk tilrettelagt samvær. Herudover foreslås det at ændre begrebet undervisningsdage til aktivitetsdage, da denne betegnelse er mere retvisende for de aktiviteter, der kræves af skolerne i forbindelse med en kursusuge.

Med ændringen gøres det mere klart, at en skole kan sammensætte dagene af både undervisning og andre aktiviteter, der har karakter af pædagogisk tilrettelagt samvær. Undervisning er karakteriseret ved at være planlagte, målrettede og fremadskridende aktiviteter med et fagligt indhold, som er tilrettelagt specifikt med henblik på elevernes læring. Pædagogisk tilrettelagt samvær er karakteriseret ved som udgangspunkt at være planlagte, målrettede og fremadskridende aktiviteter, som er tilrettelagt i forbindelse med kostskoleformen.

Der vil fortsat være et krav om, at en kursusuge skal indeholde et nærmere bestemt antal timer, der har karakter af egentlig undervisning. Kravene hertil er fastsat i bekendtgørelse nr. 844 af 26. juni 2014 om tilskud m.v. til folkehøjskoler med tilhørende vejledning. Med ændringen bliver minimumskravet til de ugentlige antal undervisningstimer ligeledes mere tydeligt. Der er alene tale om en sproglig justering af bestemmelsen, og der er ikke tiltænkt nogen ændringer i bestemmelsens anvendelsesområde eller i de krav, der i øvrigt stilles til skolernes kurser.

Til nr. 5

Efter bestemmelsen, der er ny, gives kulturministeren mulighed for at delegere sine kompetencer i medfør af loven og fastsætte regler om klageadgang i de tilfælde, hvor ministeren har delegeret sine kompetencer.

Efter de almindelige forvaltningsretlige regler kan kulturministeren på ulovbestemt grundlag delegere sine kompetencer til myndigheder under Kulturministeriet. For at sikre den nødvendige klarhed om reglerne på området, herunder hvem der administrerer reglerne, foreslås det at indsætte en hjemmel til ministeren til at bemyndige en under ministeriet oprettet styrelse til at udøve de beføjelser, der i loven er tillagt ministeren. Kulturministeren kan herefter i en bekendtgørelse udnytte adgangen til at delegere konkrete opgaver og beføjelser til en styrelse under ministeriet.

Bemyndigelsesbestemmelsen i *stk. 1* er formuleret således, at ministeren alene kan delegere sine kompetencer efter loven til en underordnet styrelse, der er direkte placeret under Kulturministeriet. Der er således ikke med bestemmelsen givet bemyndigelse til, at ministeren kan delegere sine kompetencer efter loven til andre end styrelser, der er direkte underlagt ministeriet i det administrative hierarki.

Med bestemmelsen i *stk. 2* gives der mulighed for, at ministeren kan fastsætte regler om klageadgang i de tilfælde, hvor ministeren har delegeret sine kompetencer i medfør af loven. Der kan bl.a. fastsættes regler om, at klagen først skal sendes til den styrelse, der har truffet afgørelse, med henblik på, at denne styrelse kan vurdere, om afgørelsen skal ændres, eller om afgørelsen skal sendes videre til ministeret

med en udtalelse. Ministeren kan ligeledes efter bestemmelsen fastsætte regler om, at afgørelser truffet af en styrelse under ministeriet ikke kan påklages til ministeriet, så styrelsens afgørelser bliver den endelige administrative afgørelse i sagen. Muligheden for at afskære klageadgangen knytter sig kun til afgørelser på områder, som er tillagt ministeren i henhold til loven og delegeret til en underliggende myndighed. Baggrunden for forslaget om, at der skal være mulighed for at afskære klageadgangen er, at behandling af sager om godkendelse af folkehøjskoler, samt tilsynet med allerede godkendte folkehøjskoler, kræver et specialiseret kendskab til lovgivningen og til højskolerne generelt. Det er derfor væsentligt, at der er mulighed for at afskære klageadgang i de typer af sager, hvor der kræves særlig specialiseret viden.

Den generelle delegationsbestemmelse medfører ikke ændringer i de konkrete bestemmelser i loven, hvor ministeren kan bemyndige andre til at varetage administrationen af konkrete tilskud. Forslaget ændrer heller ikke på den opgavefordeling, der er fastlagt på baggrund af disse bestemmelser. Det drejer sig om bestemmelserne i lovens § 28, stk. 3, § 29, stk. 2, og § 30, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det følger af den foreslåede bestemmelse i *stk. 1*, at loven træder i kraft den 1. januar 2019.

Det bemærkes, at hovedloven ikke finder anvendelse på Grønland og Færøerne, derfor indeholder denne lov ingen territorialbestemmelse.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov nr. 1605 af 26. december 2013 om folkehøjskoler, som ændret ved § 7 i lov nr. 1539 af 27. december 2014, § 2 i lov nr. 1568 af 19. december 2017 og § 22 i lov nr. 745 af 8. juni 2018 foretages følgende ændringer:

§ 6. ---

Stk. 2 - 3 ---

Stk. 4. Kulturministeren kan for tidligere og nuværende kombinerede undervisningsinstitutioner oprettet før den 1. januar 1996 dispensere fra bestemmelsen i stk. 2.

Stk. 5 - 7 ---

1. I § 6, *stk. 4*, udgår: »tidligere og nuværende«.

2. Efter § 9 indsættes:

»§ 9 a. Kulturministeren kan give op til fem folkehøjskoler tilladelse til at fravige kravet i § 9, *stk. 5*. Skoler der opnår tilladelsen kan alene opnå tilskud til kurser af op til 4 ugers varighed.

Stk. 2. Kulturministeren træffer beslutning om udbud af tilladelser efter *stk. 1*.

Stk. 3. Ved udbud af tilladelser træffer kulturministeren nærmere beslutning om gennemførelse af udbuddet. Beslutningen skal omfatte

1) antallet af tilladelser, der udbydes,

2) processen for udbuddet,

3) de kriterier, der tillægges vægt ved vurdering af de indkomne ansøgninger i forbindelse med udbuddet og de tilsynskriterier skolerne, der opnår tilladelsen, skal efterleve.«

3. I § 14, *stk. 1-3*, indsættes efter »undervisning«: »og pædagogisk tilrettelagt samvær«.

4. I § 14, *stk. 1-3*, og *stk. 6*, ændres »undervisningsdage« til: »aktivitetsdage«.

§ 14. Kurser skal vare mindst 4 sammenhængende døgn med undervisning svarende til mindst 4 hele undervisningsdage med mindst 17 undervisningstimer pr. elev.

Stk. 2. Kurser på 1 uge og derofter skal i hver uge indeholde undervisning svarende til mindst 5 hele undervisningsdage med mindst 21 ugentlige undervisningstimer pr. elev.

Stk. 4 - 5. ---

Stk. 6. Kulturministeren kan fastsætte regler om kursustilrettelæggelsen, herunder om opgørelse af ugetal og undervisningsdage, og om undervisning, ekskursioner og antallet af lærere på skolerne m.v. samt nærmere regler om kravet om et flertal af danske statsborgere i stk. 5, herunder om dokumentation for statsborgerskab m.v., ligesom ministeren i særlige tilfælde kan fravige kravet om flertal af danske statsborgere.

5. Efter § 35 indsættes i *kapitel 10*:

»§ 35 a. Kulturministeren kan bemyndige en styrelse under Kulturministeriet til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

Stk. 2. Har kulturministeren bemyndiget en styrelse under Kulturministeriet til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren, kan ministeren fastsætte regler om fremgangsmåden ved og adgangen til at klage over afgørelser truffet i henhold til bemyndigelsen, herunder fastsætte regler om, at afgørelser ikke kan indbringes for ministeren.«